

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 186/2017-27

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 4. júla 2017 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Rudolfa Tkáčika prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., Hurbanova 18, Bardejov, zastúpenej advokátom doc. JUDr. Jozefom Sotolárom, PhD., Južná trieda 1, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bardejov p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bardejov je p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 363,79 € (slovom tristošesťdesiattri eur a sedemdesiatdeväť centov) na účet jej právneho zástupcu doc. JUDr. Jozefa Sotolára, PhD., Južná trieda 1, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 186/2017-10 z 21. marca 2017 prijal na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., Hurbanova 18, Bardejov (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobcu „o zaplatenie sumy 25 897,11 € s príslušenstvom“, dochádza k zbytočným priet'ahom. Poukázala na to, že napadnuté konanie trvá už viac ako 7 rokov, pričom okresný súd bol absolútne nečinný v období od decembra 2011 do júla 2013, teda viac ako 18 mesiacov, a aj v období od decembra 2013 až do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu, teda takmer 3 roky. Sťažovateľka tiež vytkla,

že v napadnutom konaní sa od jeho začiatku v roku 2009 neuskutočnilo ani jedno pojednávanie a súd meritórne nerozhodol.

3. Sťažovateľka zdôraznila aj to, že napadnuté konanie je poznačené početnými zmenami v pridelení zákonného sudcu, čo však *„jednoznačne nemožno považovať za relevantnú procesnú aktivitu okresného súdu a nemožno považovať za odôvodnenie dĺžky konania pred súdom“*.

4. Pokiaľ ide o zložitost' predmetnej veci, sťažovateľka uviedla, že *„Z hľadiska skutkového nevykazuje vec žiadnu zvláštnu zložitost'“* a ani po právnej stránke nie je vec podľa jej názoru zložitá. Tiež konštatovala, že svojím správaním neprispela k priet'ahom v konaní pred okresným súdom.

5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných priet'ahov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadost'učinenie vo výške 8 000 €, ako aj náhradu trov konania.

6. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprO 866/2017 z 24. mája 2017 doručeným ústavnému súdu 2. júna 2017 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu. Pokiaľ ide o skutkovú a právnu zložitost' sporu, poukázala na to, že na okresnom súde prebiehalo a naďalej prebieha viacero súdnych konaní, ktorých výsledky boli dôležité aj pre rozhodnutie v prerokúvanej veci.

7. Predsedníčka okresného súdu tiež uviedla, že *„Žalobca podal žalobu proti 24. žalovaným, pričom súdom bolo v priebehu konania zistené, že osoba označená ako žalovaná v 13. rade neexistuje“*. Zároveň v priebehu konania došlo k úmrtiu žalovaných v 5., 8., 10. a 11. rade, pričom okresný súd *„po úmrtí každého jedného žalovaného musel zisťovať okruh jeho dedičov a následne s nimi aj konať“*.

8. Predsedníčka okresného súdu vo vzťahu k priet'ahom spôsobeným sťažovateľkou poukázala na nasledujúce:

„Žalobca podal žalobu na súd dňa 10.08.2009, pričom súdny poplatok z návrhu na začatie konania zaplatil až dňa 20.09.2010. Žalobca síce požiadal o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, avšak svoje majetkové pomery riadne nezdokladoval, preto mu tunajším súdom nebolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, čo bolo potvrdené aj odvolacím súdom. ...

Žalobca nepodal žalobu, ktorá by spĺňala náležitosti žaloby podľa § 42 odsek 3 a § 79 odsek 1 vtedy platného a účinného Občianskeho súdneho poriadku a preto súd uznesením zo dňa 4.4.2011 vyzval žalobcu na doplnenie žaloby a až podaním žalobcu, doručeným súdu dňa 29.4.2011, mal súd za to, že žaloba je úplná.“

9. Pokiaľ ide o priet'ahy spôsobené okresným súdom, predsedníčka okresného súdu uviedla:

„Z dôvodu opakovaných personálnych zmien v obsadení súdu sudcami v priebehu predmetného konania (z dôvodu odchodu sudcov z výkonu) dochádzalo k opakovanému prerozdeľovaniu už pridelených vecí ostatným sudcom po odchodných sudcoch, vrátane tejto veci, pričom v priebehu predmetného konania došlo k z uvedeného dôvodu k zmene zákonného sudcu 7x, čo v konečnom dôsledku malo, zo strany súdu, resp. konajúcich sudcov nezavinene, nemalý vplyv na dĺžku konania.

Zároveň po oboznámení so obsahom spisu spisová značka 1 C/140/2009 je nutné dodať, že predmetná vec si vzhľadom na rozsah a predovšetkým komplikovanosť spisového materiálu a tiež na rozdielnu rozhodovaciu prax v obdobných veciach, vyžadovala dlhší časový priestor na naštudovanie, preto mám za to, že vo veci nevznikli postupom súdu zavinené a predovšetkým relevantné priet'ahy.“

10. Zo strany okresného súdu bolo tiež vytknuté, že sťažovateľka sa pred podaním sťažnosti ústavnému súdu nedomáhala zjednania nápravy u predsedníčky okresného súdu, čo je zákonný predpoklad na podanie ústavnej sťažnosti v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

11. Predsedníčka okresného súdu poukázala aj na personálnu poddimenzovanosť tohto súdu, keď *„Z počtu pôvodne 11 sudcov v roku 2010 bol istý čas v roku 2014 počet sudcov na tunajšom súde 5, momentálne je vo výkone k dnešnému dňu 8 sudcov, čo sa nepochybné od roku 2010 prejavilo na dĺžke konania vo všetkých veciach vedených na tunajšom súde.“*

12. Predsedníčka okresného súdu zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujal na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj právny zástupca sťažovateľky. Vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 28. júna 2017 zhrnul svoju argumentáciu v danej veci s poukazom aj na obsah podanej sťažnosti a tiež zdôraznil účelovosť vyjadrenia okresného súdu. Zároveň opäť uviedol obdobia nečinnosti okresného súdu v napadnutom konaní a poprel priesťahy zo strany sťažovateľky.

14. Právny zástupca sťažovateľky zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

15. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

16. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

17. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov. K porušeniu ňou označeného práva malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

19. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

20. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6 a § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

21. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

22. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o zaplatenie sumy 25 897,11 € s príslušenstvom, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci, hoci pripúšťa istú mieru skutkovej zložitosti vyplývajúcu z väčšieho počtu žalovaných.

23. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako strany v tomto súdnom konaní. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka čiastočne, hoci nie až tak významnou mierou tiež prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania, a to nesplnením povinnosti zdokladovať svoje majetkové pomery v súvislosti so žiadosťou o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Zároveň žaloba sťažovateľky doručená okresnému súdu 10. augusta 2009 nespĺňala všetky zákonné náležitosti a sťažovateľka musela byť vyzývaná na jej doplnenie.

24. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania a zistil, že z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu, chronologického prehľadu jednotlivých úkonov súdu a z predloženého súdneho spisu vyplýva, že okresný súd bol v napadnutom konaní nečinný v období od decembra 2011 do júla 2013, teda vyše 18 mesiacov, a od decembra 2013 do januára 2017, teda približne 3 roky.

25. Na základe uvedených skutočností predstavuje celková doba nečinnosti okresného súdu približne 4 roky a 6 mesiacov.

26. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o zmenách obsadenia súdu sudcami, o zaťažnosti sudcov a o dlhodobom nedostatočnom obsadení súdu sudcami, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

27. Vychádzajúc z týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

28. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označeného práva sťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 1 C 140/2009 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

III.

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

30. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

31. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

32. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 8 000 €, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutého konania, obdobiami nedôvodnej nečinnosti okresného súdu v dĺžke 18 mesiacov a 3 rokov a právnou neistotou, v dôsledku ktorej jej vzniká škoda spočívajúca v ušlom zisku.

33. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

34. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

35. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní približne 4 roky a 6 mesiacov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 1 500 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

36. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 363,79 €.

37. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

38. Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov konania v požadovanej sume.

39. Právny zástupca sťažovateľky si v stanovisku k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu doručenom ústavnému súdu 28. júna 2017 uplatnil trovy konania aj za tento úkon právnej služby vo výške 147,33 € vrátane režijného paušálu 8,84 € a dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd náhradu trov konania za uvedený úkon nepriznal, keďže v stanovisku sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu neuviedla žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete konania.

40. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

41. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. júla 2017